

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

DOI: 10.33498/opus-2019-02-237



Маркіян Бем

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії права та прав людини
Українського католицького університету,
юрист Європейського суду з прав людини
(м. Страсбург, Франція)
Markiy.Bem@echr.coe.int



Іван Городиський

кандидат юридичних наук,
директор Школи права
Українського католицького університету
(м. Львів, Україна)
ih@ucu.edu.ua

УДК 342.7:001.103-027.552](477:061.1ЄС)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ: ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ВИМОГАМ РЕГЛАМЕНТУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ (GDPR)

АНОТАЦІЯ. Правові аспекти захисту персональних даних набувають усе більшої важливості як із практичної, так і з доктринальної точки зору. Право на приватність в епоху, коли з'являється все більше можливостей для обробки інформації про нас та наше особисте життя, потребує свого глибинного переосмислення, зокрема й у питанні відповідальності за порушення. Попри те, що в останні роки в Україні з'явилося багато публікацій, котрі розкривають різноманітні аспекти захисту персональних даних, проблематика відповідальності за порушення відповідних стандартів у вітчизняній правничій літературі практично нерозроблена.

Метою статті є порівняльне дослідження механізмів притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист приватності та персональних даних в Україні та у Європейському Союзі (ЄС), задля оцінки їхньої ефективності, вияв-

© Маркіян Бем, Іван Городиський, 2019

Маркіян Бем, Іван Городиський

лення відповідних проблем, а також вироблення рекомендацій щодо подальшого вдосконалення правового регулювання у цій сфері в Україні.

Доведено, що існуючий механізм притягнення до відповідальності за порушення стандартів захисту персональних даних в Україні є недосконалим та неефективним і не дає змогу як суб'єктам персональних даних повною мірою домагатися відновлення порушених прав, так й уповноваженим органам належно здійснювати свою діяльність із захисту. Аргументовано, що механізм притягнення до відповідальності, який діє в ЄС із травня 2018 р., враховує ті виклики, які існують у сфері захисту приватності на цьому етапі та можуть служити орієнтиром для вдосконалення відповідного механізму в Україні.

Обґрунтовано пропонується з метою подальшого розвитку вітчизняного законодавства щодо відповідальності за порушення стандартів захисту персональних даних та приведення його у відповідність до чинних стандартів ЄС внести зміни у правове регулювання із таких напрямів: 1) удосконалення визначення поняття “захист персональних даних” та переліку фактичних підстав відповідальності за порушення стандартів захисту персональних даних; 2) вдосконалення норм, що регулюють адміністративну відповідальність за порушення відповідних стандартів та діяльність інституційної системи притягнення до відповідальності; 3) вирішення проблем із судовими процедурами вирішення питань щодо порушень обробки персональних даних; 4) посилення відповідальності за невиконання приписів контролюючого органу. Зазначається, що ці зміни дадуть змогу більш ефективно захистити порушені права та інтереси громадян України, а також сприятимуть подальшій інтеграції України у правовий простір ЄС.

Ключові слова: право на приватність; захист персональних даних; персональні дані; відповідальність за порушення законодавства про захист персональних даних; Європейський Союз; *GDPR*.

Питання захисту права на приватність є одним із найбільш актуальних у наш час. Зростання ролі технологій у суспільному житті, внаслідок чого здійснюється обробка все більшого обсягу персональних даних викликає значну кількість запитань щодо ефективності юридичних механізмів, які забезпечують їхній захист. Все більше і більше держав реформують власне законодавство щодо захисту персональних даних та впроваджують суворі правові стандарти забезпечення їх безпеки.

Зокрема, 25 травня 2018 р. в Європейському Союзі (далі – ЄС) набуло чинності нове регулювання захисту персональних даних, яке суттєво посилює вимоги щодо обробки персональних даних у частині їхнього захисту. Оскільки стратегічним зовнішньополітичним курсом України є європейська інтеграція, то нові стандарти ЄС та питання їх співвідношення із чинним українським законодавством є надзвичайно актуальними.

Тематика правових аспектів захисту персональних даних в Україні активно досліджується вітчизняними та зарубіжними вченими. Зокрема,

варто виділити праці М. Бема¹, І. Городиського², А. Пазюка³, І. Романюка⁴, М. Жорж, Г. Саттона⁵. Особливо необхідно відзначити працю В. Брижко, А. Радянської та М. Швець⁶. Водночас питання порівняльно-правового аналізу правового регулювання ЄС у сфері захисту персональних даних (Регламент ЄС щодо захисту персональних даних⁷ (англ. *General Data Protection Regulation, GDPR*, далі – Регламент), прийнятий у 2016 р.), із нормами, що регулюють цю сферу в Україні, наразі залишаються поза увагою українських правників.

Метою дослідження є встановлення ступеня відповідності норм законодавства України щодо захисту персональних даних новим стандартам ЄС у цій сфері та вироблення рекомендацій щодо напрямів подальшого вдосконалення відповідного правового регулювання в Україні.

Право на приватність та, зокрема, на захист персональних даних у разі їхньої обробки закріплене в ст. 32 Конституції України, яка містить положення: «Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України»⁸. Ця конституційна норма загалом відповідає міжнародним стандартам.

Водночас, попри прогресивний характер ст. 32 Конституції України, існувала потреба в розробці та прийнятті спеціального законодавства в сфері захисту персональних даних. Імпульсом до прийняття такого законодавчого акта став намір України укласти угоду про безвізовий режим із ЄС, однією з передумов чого було створення належної системи захисту персональних даних. Відповідно, 1 червня 2010 р. було ухвалено чинний станом на сьогодні Закон України «Про захист персональних даних» (далі – Закон)⁹.

¹ М. Бем та інші, *Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник* (К.І.С. 2015).

² І. Городиський, «Виконання Україною міжнародних зобов'язань із захисту персональних даних» в *Інтеграція України в Європейське інформаційне суспільство: виклики та завдання* (ФОРМ Кліменко 2014).

³ Андрій Пазюк, «Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоналізованої інформації» (дис канд юрид наук, Київ нац ун-т ім Т Шевченка 2014).

⁴ І. Романюк, «Особливості змісту та реалізації права на персональні дані в Україні та зарубіжних країнах» (2013) 2 Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Юридичні науки.

⁵ М. Жорж та Г. Саттон, *Аналіз Закону України про захист персональних даних: DGI/DP/expertiseUKR (2012)* (Рада Європи 2012).

⁶ В. Брижко та А. Радянська та М. Швець, *Порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України законодавству ЄС у сфері персональних даних* (Тріумф 2006).

⁷ Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 96/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних): Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 27 квітня 2016 р. № 2016/679 <<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/es-2016679.pdf>> (дата звернення: 26.01.2019).

⁸ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

⁹ Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 49. Ст. 1604.

Ухвалення Закону стало важливим кроком на шляху до подальшого розвитку системи захисту персональних даних в Україні. Крім цього законодавчого акта варто назвати також такі нормативні акти, як: Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних”¹⁰ та цілу низку актів, які були ухвалені Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) як суб’єктом контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних¹¹.

Однак вже після перших років застосування цього законодавства лунали і критичні зауваження на адресу прийнятих та розроблених нормативно-правових актів. Так, Г. Саттон вважав, що “Закон важкий для виконання та містить деякі очевидні внутрішні суперечності”¹². Зі свого боку А. Погребна наголошувала на тому, що “Закон вимагає подальших змін і доопрацювань”¹³.

Одночасно науковці вказували і на невідповідність законодавства України чинному на той момент регулюванню ЄС, яке містилося у Директиві 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради ЄС “Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних” (далі – Директива)¹⁴. Так, Г. Саттон як приклад такої невідповідності, з-поміж іншого, зазначав:

- права суб’єкта персональних даних, згідно зі ст. 8, не включають у себе весь перелік відповідних прав, що містяться в Директиві;
- визначення поняття “обробка персональних даних”, що міститься у ст. 2 Закону, не цілком відповідає Директиві;
- суперечність підстав обробки конфіденційних даних ст. 8 Директиви;
- обмеженість змісту інформації, яка підлягає реєстрації в наглядовому органі та внесенню в державний реєстр, порівняно з Директивою тощо¹⁵.

Зі свого боку І. Городиський також виділяв низку прогалин, зокрема: невідповідність положень Закону щодо визначення того, яка інформація

¹⁰ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3454-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 49. Ст. 42.

¹¹ Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних: наказ від 8 січня 2014 р. № 1/02-14. *Баланс*. 2014. № 19. С. 5.

¹² Жорж та Саттон (н 5) 12.

¹³ А. Погребна, “Коментар до Закону України “Про захист персональних даних”” (2010) 7 *Юридичний журнал*.

¹⁴ Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних: Директива Європейського Парламенту і Ради ЄС від 24 жовтня 1995 р. №95/46/ЄС <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_242> (дата звернення: 26.01.2019).

¹⁵ Жорж та Саттон (н 5) 45-6.

є конфіденційною (ст. 5) та конфіденційності самого процесу обробки персональних даних (статті 6–7) положенням Директиви, зокрема статтями 16–17; необхідність у включенні в Закон більш широкого і чіткого переліку повноважень володільця, зокрема щодо обробки персональних даних, із врахуванням положень Директиви; недосконалість положень п. 2 ч. 4 ст. 29 Закону, які врегульовують транскордонну передачу персональних даних, главі IV Директиви¹⁶.

Проте всі ці невідповідності та прогалини не були усунуті. А після того, як 27 квітня 2016 р. у ЄС було ухвалено новий акт, який регламентує питання захисту персональних даних, – Регламент¹⁷, різниця між рівнями правового регулювання захисту персональних даних в Україні та ЄС ще більше поглибилася, а отже, питання відповідності української системи захисту персональних даних стандартам ЄС постало з новою актуальністю.

Якщо проаналізувати положення Регламенту і положення чинного законодавства України щодо захисту приватності, то можна виділити цілу низку прогалин, які дають змогу говорити про цілковиту невідповідність українського законодавства європейським стандартам у цій сфері. Дослідження усіх розбіжностей потребуватиме проведення окремого масштабного дослідження, яке не можна здійснити в межах цієї статті. Натомість нижче ми спробуємо проаналізувати основні проблеми, які виникають у зв'язку з невідповідністю законодавства України новому регулюванню ЄС у частині *відповідальності за порушення нормативних положень щодо захисту персональних даних*. При цьому ми намагатимемося сконцентруватися не на формальному порівнянні системи норм щодо відповідальності, а на підходах до її організації в ЄС, відповідності та практичної реалізації української системи їй.

Важливість цього питання обумовлюється тим, що створення ефективної системи відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних є одним із головних факторів, які здатні гарантувати дотримання його положень. Ідеться не лише про, власне, покарання порушників, а й про стримуючий, превентивний ефект норм щодо відповідальності, якого можливо досягти лише за умови їх ефективної реалізації на практиці. Як вже зазначалося вище, Закон, незважаючи на численні недоліки, встановлює низку базових вимог щодо обробки персональних даних. Саме їх дотримання “суб’єктами відносин, пов’язаних із персональними даними”, у розумінні ст. 4 Закону, повинне створити

¹⁶ Городиський (н 2) 96.

¹⁷ Про захист фізичних осіб у зв’язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 96/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) (н 7).

базу для подальшого розвитку законодавства про захист персональних даних та приведення його у відповідність до чинних стандартів ЄС.

У Регламенті питанням відповідальності за його порушення приділяється значна увага. Розділ 6 “Незалежні наглядові органи” присвячено вимогам щодо статусу, завдань та повноважень наглядових органів у сфері захисту персональних даних. Перелік заходів впливу, наданих цим наглядовим органам, передбачає можливість винесення попереджень, доган, надання обов’язкових вказівок володільцям щодо приведення операцій з обробки персональних даних у відповідність до Регламенту, видалення та зміну персональних даних, заборону на обробку персональних даних, призупинення передачі персональних даних у третю країну чи міжнародній організації, накладення штрафу та ін.¹⁸

Положення щодо механізму притягнення до відповідальності також містяться у розділі 8 Регламенту “Засоби правового захисту, відповідальність та покарання”, де детально прописані порядок реалізації прав суб’єктів персональних даних на відновлення порушених прав, гарантованих Регламентом¹⁹. У цьому розділі також встановлено розміри та спосіб накладення штрафів за вчинені порушення. При цьому Регламент не просто визначає перелік порушень, які можуть потягнути за собою накладення стягнення, а й встановлює відповідальність за порушення практично кожної зі статей Регламенту (частини 4–5 ст. 83)²⁰. Вказаним положенням встановлено лише верхню межу стягнень. Найбільше стягнення передбачено за невиконання, власне, перелічених вище вказівок наглядового органу.

При цьому ч. 2 ст. 83 Регламенту встановлено низку факторів, які повинні братися до уваги при накладенні стягнень (наприклад: природа, тяжкість, тривалість порушення; заходи, вжиті з метою пом’якшити шкоду, завдану суб’єктам персональних даних, та ін.). Таким чином, Регламент покладає вирішення питання щодо того, які заходи впливу необхідно вжити щодо володільця/розпорядника, на наглядовий орган, який володіє при цьому дуже широкою дискрецією.

Щодо українського законодавства, то ст. 31 Закону лише встановлює, що ‘порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, встановлену законом’²¹. Відповідні норми містяться у ст. 182 Кримінального кодексу України (далі – КК України)²²

¹⁸ Про захист фізичних осіб у зв’язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 96/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) (н 7).

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ Про захист персональних даних (н 9).

²² Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

та у статтях 188³⁹–188⁴⁰ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП)²³.

Щодо ст. 182 КК України, слід одразу зазначити, що практика її застосування в Єдиному реєстрі судових рішень практично відсутня. Звісно, такий стан справ може пояснюватися відсутністю відповідних рішень у реєстрі чи проблемами пошуку, однак цілком можливо, що ця стаття дійсно вкрай рідко застосовується національними органами влади. У будь-якому разі зазначене положення володіє низкою тих самих недоліків, про які йтиметься нижче. Крім того, видається, що воно не зовсім пристосоване до реалій та термінології Закону.

Лише частина 4 ст. 188³⁹ КУпАП передбачає відповідальність за порушення, вчинені, власне, під час обробки персональних даних. Так, вказаним положенням передбачено адміністративну відповідальність за 'недодержання встановленого законодавством про захист персональних даних порядку захисту персональних даних, що призвело до незаконного доступу до них або порушення прав суб'єкта персональних даних'²⁴.

Передусім слід зазначити, що при аналізі вказаного, положення Закону дає змогу говорити про відсутність у національному законодавстві чіткого визначення поняття "захист". Водночас, з огляду на правозастосовну практику, яка сформувалася судами за результатом розгляду протоколів про адміністративні порушення²⁵, можна стверджувати, що це поняття тлумачиться доволі широко та охоплює будь-які дії, які становлять порушення Закону. Власне кажучи, цьому поняттю взагалі не відво-

²³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 18 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 40. Ст. 1122.

²⁴ Там само.

²⁵ Постанова Дніпровського районного суду м. Києва від 15 квітня 2015 р. по справі № 755/3821/15-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43778626>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Дарницького районного суду м. Києва від 11 вересня 2015 р. по справі № 753/13021/15-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/50886437>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Голосіївського районного суду м. Києва від 2 листопада 2015 р. по справі № 752/15256/15-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/53305602>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Татарбунарського районного суду Одеської області від 9 липня 2018 р. по справі № 515/952/18 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75208254>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Жовтневого районного суду міста Маріуполя від 11 травня 2018 р. по справі № 263/4314/18 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73915418>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Подільського районного суду міста Києва від 29 грудня 2018 р. по справі № 758/4389/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71400435>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Городищенського районного суду Черкаської області від 27 листопада 2018 р. по справі № 691/1261/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/70667984>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 26 вересня 2018 р. по справі № 344/8443/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/70072924>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Жовтневого районного суду міста Дніпропетровська від 14 вересня 2017 р. по справі № 201/12780/17-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/68948324>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 14 лютого 2017 р. по справі № 346/200/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/64723526>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Галицького районного суду Львівської області від 3 квітня 2017 р. по справі № 461/2021/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65734627>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Московського районного суду міста Харкова від 4 травня 2017 р. по справі № 643/3384/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/66441353>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Оболонського районного суду міста Києва від 19 жовтня 2016 р. по справі № 756/11255/16-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/62225162>> (дата звернення: 26.01.2019).

диться жодної уваги в рішеннях суддів, але зазвичай вони автоматично займають таку позицію.

Водночас друга частина вказаного положення КУпАП суттєво обмежує сферу застосування цього положення. Так, недодержання порядку захисту персональних даних становитиме порушення лише у випадку: 1) незаконного доступу до них; 2) порушення прав суб'єкта персональних даних²⁶.

Порядок доступу до персональних даних регламентується ст. 16 Закону²⁷. Йдеться про випадки, коли внаслідок недотримання вказаного положення треті особи отримали доступ до персональних даних особи або ж суб'єкту персональних даних було відмовлено в доступі до власних персональних даних. Не виключено, що це положення може застосовуватися і у випадку незаконного доступу суб'єкта до своїх персональних даних, однак практика з цього питання відсутня. Крім того, якщо особа всупереч закону отримала доступ до своїх персональних даних (за загальним правилом, особа має доступ до своїх персональних даних за умови використання передбачених законодавством інструментів), імовірніше за все йдеться про порушення порядку доступу до інформації з обмеженим доступом, що тягне за собою більш серйозну, зокрема кримінальну, відповідальність.

Якщо говорити про другий випадок: порушення прав суб'єкта персональних даних унаслідок порушення порядку захисту персональних даних, то вказане положення, незважаючи на широкий на перший погляд обсяг, володіє вкрай вузькою сферою застосування. Так, формулювання "захист прав суб'єкта персональних даних" створює видимість того, що каратимуться будь-які порушення таких прав. Такі права перелічено у ст. 8 Закону²⁸ та вони передбачають право отримувати інформацію про те, які дані, як та ким обробляються, заперечувати проти обробки, відкликати згоду, звертатися зі скаргами на незаконну обробку та право на захист від незаконної обробки, пошкодження, поширення неправдивих даних та прийняття автоматизованого рішення. Однак у поєднанні з іншою частиною ст. 188³⁹ КУпАП (порушення порядку захисту персональних даних²⁹) порушення більшості вказаних прав випадає зі сфери зазначеної статті.

Так, важко уявити порушення порядку захисту персональних даних, що призвело б до порушення права 'отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані', права 'знати про джерела

²⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення (н 23).

²⁷ Про захист персональних даних (н 9).

²⁸ Там само.

²⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення (н 23).

збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки' чи, наприклад права 'на захист від автоматизованого рішення, яке має для нього правові наслідки' (пункти 2, 3 та 13 ч. 2 ст. 8 Закону) та ін.³⁰. Відповідно, притягнення до адміністративної відповідальності можливе лише у випадку, коли порушення порядку захисту призвело до незаконної обробки чи пошкодження персональних даних.

Такий висновок підтверджується і практикою національних судів³¹. Здебільшого особи притягуються до відповідальності на підставі ч. 4 ст. 188³⁹ КУпАП за незаконну передачу даних третім особам у випадках, наприклад:

- вивішування списків осіб, які звернулися за отриманням адміністративних послуг, центром надання адміністративних послуг³²;
- поширення медичним закладом інформації щодо стану психічного здоров'я³³;
- вивішування списку боржників об'єднаннями співвласників багатоквартирного будинку, гуртожитками чи садовими товариствами³⁴ чи поширення такої інформації в мережі Інтернет³⁵;
- поширення об'єднаннями співвласників багатоквартирного будинку даних внутрішньо переміщених осіб³⁶;

³⁰ Про захист персональних даних (н 9).

³¹ Постанова Дніпровського районного суду м. Києва від 15 квітня 2015 р. по справі № 755/3821/15-п (н 25); Постанова Дарницького районного суду м. Києва від 11 вересня 2015 р. по справі № 753/13021/15-п (н 25); Постанова Голосіївського районного суду м. Києва від 2 листопада 2015 р. по справі № 752/15256/15-п (н 25); Постанова Татарбунарського районного суду Одеської області від 9 липня 2018 р. по справі № 515/952/18 (н 25); Постанова Жовтневого районного суду міста Маріуполя від 11 травня 2018 р. по справі № 263/4314/18 (н 25); Постанова Подільського районного суду міста Києва від 29 грудня 2018 р. по справі № 758/4389/17 (н 25); Постанова Городищенського районного суду Черкаської області від 27 листопада 2018 р. по справі № 691/1261/17 (н 25); Постанова Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 26 вересня 2018 р. по справі № 344/8443/17 (н 25); Постанова Жовтневого районного суду міста Дніпропетровська від 14 вересня 2017 р. по справі № 201/12780/17-п (н 25); Постанова Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 14 лютого 2017 р. по справі № 346/200/17 (н 25); Постанова Галицького районного суду Львівської області від 3 квітня 2017 р. по справі № 461/2021/17 (н 25); Постанова Московського районного суду міста Харкова від 4 травня 2017 р. по справі № 643/3384/17 (н 25); Постанова Оболонського районного суду міста Києва від 19 жовтня 2016 р. по справі № 756/11255/16-п (н 25).

³² Постанова Дніпровського районного суду м. Києва від 15 квітня 2015 р. по справі № 755/3821/15-п (н 25); Постанова Ковпаківського районного суду м. Суми від 7 липня 2015 р., провадження № 3/592/1440/15 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/46341181>> (дата звернення: 26.01.2019).

³³ Постанова Ковпаківського районного суду м. Суми від 7 липня 2015 р., провадження № 3/592/1440/15 (н 32).

³⁴ Постанова Дарницького районного суду м. Києва від 11 вересня 2015 р. по справі № 753/13021/15-п (н 25); Постанова Голосіївського районного суду м. Києва від 2 листопада 2015 р. по справі № 752/15256/15-п (н 25); Постанова Жовтневого районного суду міста Маріуполя від 11 травня 2018 р. по справі № 263/4314/18 (н 25); Постанова Оболонського районного суду міста Києва від 19 жовтня 2016 р. по справі № 756/11255/16-п (н 25).

³⁵ Постанова Апеляційного суду Київської області від 7 квітня 2016 р. по справі № 369/1458/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/65897756>> (дата звернення: 26.01.2019); Постанова Києво-Святошинського районного суду Київської області від 2 березня 2017 р. по справі № 369/1458/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/65897756>> (дата звернення: 26.01.2019).

³⁶ Постанова Апеляційного суду Луганської області від 8 листопада 2016 р. по справі № 369/1458/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/62541147>> (дата звернення: 26.01.2019).

Маркіян Бем, Іван Городиський

- оприлюднення персональних даних посадовими особами державних установ³⁷ чи юридичних осіб³⁸ у мережі інтернет;
- незаконна передача органом державної влади частини державної бази персональних даних³⁹;
- оприлюднення військовим комісаріатом списків призовників⁴⁰;
- передача третім особам персональних даних державним органом влади⁴¹.

Інші порушення Закону тягнуть за собою адміністративну відповідальність виключно у зв'язку з невиконанням припису Уповноваженого, згідно із такою процедурою: 1) представники Уповноваженого проводять перевірку; 2) виявляють порушення; 3) виносять припис про його виправлення; 4) лише в разі невиконання припису складають відповідний протокол про порушення ч. 2 ст. 188³⁹ КУпАП⁴². При цьому таких прикладів зовсім небагато. Нами було виявлено лише декілька рішень, всі з яких стосувалися вчинення вказаного порушення у результаті невиконання припису щодо надання суб'єкту доступу до своїх персональних даних⁴³, що, як вже зазначалося вище, може становити порушення ч. 4 ст. 188³⁹ КУпАП⁴⁴.

Таким чином, яке б серйозне порушення законодавства про захист персональних даних не було вчинене володільцем, його може бути притягнуто до відповідальності лише у випадку, якщо це призвело до незаконного поширення персональних даних суб'єкта або порушення порядку доступу до них, визначеного ст. 16 Закону⁴⁵. У протилежному разі йому загрожує лише винесення припису.

Такий стан справ у сфері національного законодавства не сприяє суворому дотриманню законодавства про захист персональних даних і зводить нанівець його превентивну дію. Тож держава не може забезпечити належне дотримання права особи на повагу до її приватного життя, передбаченого Конвенцією про захист прав людини і основоположних сво-

³⁷ Постанова Татарибунарського районного суду Одеської області від 9 липня 2018 р. по справі № 515/952/18 (н 25).

³⁸ Постанова Жовтневого районного суду міста Дніпропетровська від 14 вересня 2017 р. по справі № 201/12780/17-п (н 31).

³⁹ Постанова Подільського районного суду міста Києва від 29 грудня 2018 р. по справі № 758/4389/17 (н 25).

⁴⁰ Постанова Городищенського районного суду Черкаської області від 27 листопада 2018 р. по справі № 691/1261/17 (н 25).

⁴¹ Постанова Галицького районного суду Львівської області від 3 квітня 2017 р. по справі № 461/2021/17 (н 25).

⁴² Кодекс України про адміністративні правопорушення (н 23).

⁴³ Постанова Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 26 вересня 2018 р. по справі № 344/8443/17 (н 25); Постанова Золочівського районного суду Львівської області від 20 грудня 2016 р. по справі 445/2022/16-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/63869054>> (дата звернення: 26.01.2019).

⁴⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення (н 23).

⁴⁵ Про захист персональних даних (н 9).

бод (далі – Конвенція)⁴⁶, Конституцією України та Законом. Порухення ж законодавства про захист персональних даних залежно, звісно, від їх серйозності, може призвести до появи цілої плеяди порушень ст. 8 Конвенції.

Цілком протилежна логіка закріплена Регламентом. Стаття 83 встановлює чіткий перелік положень Регламенту, порушення яких тягне за собою накладення штрафу, та розмір можливого штрафу, а також принципи, яких слід дотримуватися при накладенні такого виду стягнення⁴⁷. Закон є надто неточним та містить багато формулювань, що дають невизначену свободу розсуду володільцям при визначенні того, яким чином організувати процес обробки персональних даних, що до певної міри унеможлиблює формулювання аналогічних положень про адміністративну відповідальність за порушення Закону в національному законодавстві.

Тому важливим є те, що Регламент, який є зразковим документом у сфері захисту персональних даних, частково підтверджує, що можливість накладення адміністративного стягнення лише за незаконне поширення персональних даних є очевидно недостатнім стримуючим фактором. Так, володільці можуть недотримуватися навіть тих небагатьох обов'язків, викладених у Законі, покладаючись: 1) на те, що це не призведе до втрати чи знищення персональних даних, а навіть і якщо призведе; 2) на те, що незалежно від кількості порушень все зведеться до винесення припису та незначного за розміром штрафу. Декілька інших факторів ще глибше ускладнюють такий стан справ та сприяють байдужому ставленню до положень Закону з боку володільців.

Тому вважаємо за доцільне провести суттєве змістовне розширення кола потенційних порушень законодавства про захист персональних даних, що тягнуть за собою накладення стягнення. Водночас слід визнати, що з огляду на стан Закону це можливо зробити лише за умови його суттєвого вдосконалення.

Так, аналізуючи вказані рішення національних судів, ми зауважили, що навіть у тих справах, де особу було визнано винуватою у порушенні законодавства, суди не накладали адміністративних стягнень та закривали провадження у зв'язку із закінченням строку їх накладення. Так, відповідно до ч. 2 ст. 38 КУпАП 'стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення'⁴⁸.

⁴⁶ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004> (дата звернення: 12.01.2019).

⁴⁷ Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 96/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) (н 7).

⁴⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення (н 23).

Маркіян Бем, Іван Городиський

Цей строк є загальним для великої кількості правопорушень, передбачених КУпАП. Однак аналіз практики засвідчує, що в абсолютній більшості зазначений строк виявився недостатнім для вчасного оформлення адміністративного матеріалу, направлення його до суду та розгляду справи судом⁴⁹.

Такий стан справ існує з 2015 р., коли до судів у значних кількостях почали надходити протоколи про порушення профільного законодавства. Незважаючи на очевидність проблеми, видається, що бракує заходів, вжитих для встановлення причин такої проблеми, не кажучи вже про її усунення.

Щодо причин такого статусу-кво, то основною перешкодою, на нашу думку, є природа порушень законодавства про захист персональних даних. Так, на відміну від порушень, які фіксуються контролюючими органами в момент їх виявлення та справа відразу передається до суду (порушення правил дорожнього руху, порушення митних правил тощо), порушення законодавства про захист персональних даних фіксуються здебільшого, як це впливає з проаналізованої судової практики, під час проведення перевірки за скаргами суб'єктів персональних даних. Таким чином, з моменту виявлення порушення суб'єктом до направлення скарги до Уповноваженого може минути досить багато часу.

Це пояснюється тим, що більшість суб'єктів можуть намагатися вирішити питання щодо усунення порушення самостійно, звернувшись до володільця. Такий підхід є загальноприйнятим і саме на цьому й базується система захисту персональних даних більшості держав. Підтвердженням є широкий набір інструментів, передбачених законодавством, а саме ст. 8 "Права суб'єкта персональних даних" Закону, зокрема, право вимагати видалення, зміни чи знищення своїх персональних даних чи направляти заперечення проти обробки.

Ба більше, контакт із володільцем часто необхідний для того, щоб отримати докази порушення права. Незалежно від того, чи суб'єкт планує в подальшому звертатися до суду чи до Уповноваженого йому необхідно належним чином обґрунтувати свою скаргу або позов, що, у більшості випадків, є неможливим без звернення до володільця.

Після того, як суб'єкт направляє скаргу до офісу Уповноваженого, її розгляд також займає значний час. У зв'язку із цим слід звернути увагу на те, що Секретаріат Уповноваженого, працівники якого і займаються питаннями захисту персональних даних, працюють у Києві.

www.pravoua.com.ua

⁴⁹ Постанова Московського районного суду міста Харкова від 4 травня 2017 р. по справі № 643/3384/17 (н 25); Постанова Золочівського районного суду Львівської області від 20 грудня 2016 р. по справі 445/2022/16-п (н 43).

Зі свого боку регіональні представники Уповноваженого займаються усім колом питань, що входять до його компетенції, і зазвичай недостатньо кваліфіковані для проведення перевірки за скаргами про порушення законодавства про захист персональних даних. Фіксація факту порушення законодавства про захист персональних даних потребуватиме проведення перевірки (виїзної, в форматі перевірки, чи безвиїзної, через направлення запитів), яка потребуватиме значних затрат часу.

При цьому всі стадії можуть супроводжуватися суттєвими затримками: надання відповідей в останній момент; надання нечітких і неповних відповідей; ненадання відповідей; перешкоджання у проведенні перевірки, за що штраф є суттєво меншим, ніж за порушення законодавства про захист персональних даних. Таке порушення тягне за собою відповідальність відповідно до ст. 188⁴⁰ КУпАП (“Невиконання законних вимог Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”) у вигляді штрафу в розмірі від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян⁵⁰.

Навіть за умови швидкого проходження попередньої стадії суддя може не встигнути розглянути матеріали про адміністративне правопорушення, не кажучи вже про те, що матеріали може бути повернуто для приведення їх у відповідність до процесуальних вимог або ж особа, на яку накладається стягнення, може затягувати розгляд справ, зловживаючи своїми процесуальними правами.

Відповідно, видається необхідним вдосконалити чинні положення законодавства України щодо відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних. Зокрема, необхідно закріпити продовження визначених законодавством строків накладення адміністративного стягнення за порушення законодавства про захист персональних даних та гарантувати ефективну діяльність контролюючого органу як кількісно, так і через представництво у регіонах.

У зв'язку із цим постає ще одне питання, яке, на жаль, не охоплюється цією статтею, а саме про доцільність поєднання Уповноваженим функцій парламентського контролю за додержанням прав людини та контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних. На нашу думку, повноваження контролю за додержанням законодавства про захист персональних даних необхідно покласти на окрему інституцію (наприклад, на інформаційного комісара, спеціальну комісію тощо), як це є у більшості держав – учасниць Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою їх персональних даних та всіх держав – членів ЄС. Така інституція повинна бути достатньо незалежною та

⁵⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення (н 23).

Маркіян Бем, Іван Городиський

володіти повноваженнями щодо безпосереднього застосування санкцій. Її створення змогло б суттєво прискорити провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Окремо слід наголосити на необхідності вдосконалення положень щодо суб'єктного складу осіб, які можуть нести відповідальність за порушення законодавства про захист персональних даних. Оскільки не завжди можливо встановити конкретну особу, відповідальну за порушення законодавства про захист персональних даних (навіть якщо з матеріалів справи очевидно, що поширення персональних даних було вчинено кимось із працівників організації, яка є володільцем відповідних персональних даних⁵¹), то у такому разі повинна існувати можливість притягнення до відповідальності конкретної юридичної особи.

Аналогічне питання може поставати у випадку, коли йдеться про серйозне порушення законодавства про захист персональних даних із боку органу державної влади, зокрема офіційної передачі частини бази даних, яке в подальшому було визнано незаконним. Нині такі дії призводять до притягнення до відповідальності особи, що підписала документ, на підставі якого було здійснено передачу⁵². Такі заходи є явно недостатніми, оскільки такі порушення зазвичай вчиняються за погодженням із керівництвом.

Висновки. Протягом усього шляху розвитку українського законодавства про захист приватності та персональних даних орієнтирами були саме європейські стандарти, які містяться у документах та міжнародних договорах Ради Європи та ЄС. Водночас у чинному законодавстві України про захист персональних даних міститься ціла низка прогалин і розбіжностей, зокрема і з огляду на невідповідність Регламенту ЄС про захист персональних даних. Особливо показовою в цьому контексті є ситуація із положеннями законодавства України, які регламентують питання відповідальності за порушення стандартів захисту персональних даних. До основних проблем, які існують у зв'язку з цим, можна віднести: 1) відсутність у законодавстві України повноцінного визначення поняття “захист персональних даних”; 2) розмитість фактичних підстав відповідальності за порушення стандартів захисту персональних даних; 3) недостатність винятково адміністративного стягнення як засобу покарання за порушення стандартів захисту персональних даних; 4) розтягнутість у часі процедури звернення до Секретаріату Уповноваженого зі скаргою щодо порушення; 5) неефективність інституційної системи

www.pravoua.com.ua

⁵¹ Постанова Жовтводського міського суду Дніпропетровської області від 31 жовтня 2016 р. по справі 176/2309/16-п <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/62786003>> (дата звернення: 26.01.2019).

⁵² Постанова Подільського районного суду міста Києва від 29 грудня 2018 р. по справі № 758/4389/17 (н 25).

притягнення до відповідальності за порушення положень законодавства щодо захисту персональних даних, що наразі здійснюється Секретаріатом Уповноваженого.

Ці проблеми напряду впливають на відповідність національного законодавства України Регламенту ЄС щодо захисту персональних даних. Так, основними факторами, відповідно до яких можна говорити про таку невідповідність, є: 1) обмежене коло фактичних та юридичних підстав, з огляду на які осіб може бути притягнуто до відповідальності за порушення щодо обробки персональних даних у Законі України “Про захист персональних даних” порівняно з Регламентом ЄС щодо захисту персональних даних, в якому кожна стаття може бути юридичною підставою для відповідальності; 2) процедура судового вирішення питань щодо порушень обробки персональних даних в Україні містить ризики надмірного затягування судового розгляду; 3) на відміну від ЄС, де невиконання вказівок наглядового органу розглядається як порушення, у вітчизняному законодавстві відповідний підхід не застосовується. Вирішення цих проблем можливе шляхом внесення змін у чинне законодавство із захисту персональних даних, зокрема через прийняття нової редакції Закону України “Про захист персональних даних” та реформування інституційної системи захисту персональних даних, наприклад, шляхом передання відповідних функцій окремому незалежному органу (інформаційному комісару, спеціальній комісії тощо). За будь-яких обставин новий Регламент ЄС щодо захисту персональних даних може і повинен служити орієнтиром відповідних змін.

У межах цієї статті ми не ставили собі за мету провести оцінку того, чи механізм відповідальності за порушення, який зараз діє в ЄС відповідно до нового Регламенту ЄС про захист персональних даних, є придатним для реалій української правової системи, зокрема в частині тяжкості санкцій та кола підстав притягнення до відповідальності. Проте необхідно підкреслити, що систему захисту персональних даних ЄС нині визнано однією з найефективніших у світі і це ще один аргумент на користь приведення українських правових стандартів у відповідність до неї. Крім того, високою є ймовірність, що приведення законодавства України у відповідність до Регламенту вже незабаром буде висунуте ЄС як одна з вимог для подальшої європейської інтеграції України.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [The Code of Ukraine on Administrative Offences]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 18 hrudnia 1984 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*. 1984. № 40. St. 1122 (in Ukrainian).
2. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141 (in Ukrainian).
3. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms] vid 4 lystopada 1950 r. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004> (accessed: 12.01.2019) (in Ukrainian).
4. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 5 kvitnia 2001 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. № 25. St. 131 (in Ukrainian).
5. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia vidpovidalnosti za porushennia zakonodavstva pro zakhyst personalnykh danykh [On Amending Some Legislative Acts of Ukraine with Regard to Strengthening of Liability for Violation of the Personal Data Protection Legislation]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 2 chervnia 2011 r. № 3454-VI. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2011. № 49. St. 42 (in Ukrainian).
6. Pro zakhyst fizychnykh osib pry obrobtii personalnykh danykh i pro vilne peremishchennia takykh danykh [On the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data]: Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady ES [Directive of the European Parliament and of the EU Council] vid 24 zhovtnia 1995 r. № 95/46/Yes <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_242> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
7. Pro zakhyst fizychnykh osib u zviazku z opratsiuvanniam personalnykh danykh i pro vilnyi rukh takykh danykh, ta pro skasuvannia Dyrektyvy 96/46/Yes (Zahalnyi rehlament pro zakhyst danykh) [On the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data, and on the Repeal of Directive 96/46/EU (General Data Protection Regulation)]: Rehlament Yevropeiskoho Parlamentu i Rady ES [Regulation of the European Parliament and of the EU Council] vid 27 kvitnia 2016 r. № 2016/679 <<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/es-2016679.pdf>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
8. Pro zakhyst personalnykh danykh [On Personal Data Protection]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 1 chervnia 2010 r. № 2297-VI. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2010. № 49. St. 1604 (in Ukrainian).
9. Pro zatverdzhennia dokumentiv u sferi zakhystu personalnykh danykh [On Approval of Documents in the Sphere of Protection of Personal Data]: nakaz [Order] vid 8 sichnia 2014 r. №1/02-14. *Balans*. 2014. № 19. S. 5 (in Ukrainian).

Cases

10. Postanova Apeliatsiinoho sudu Kyivskoi oblasti [Ruling of the Court of Appeal of Kyiv Region] vid 7 kvitnia 2016 r. po spravi № 369/1458/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/65897756>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
11. Postanova Apeliatsiinoho sudu Luhanskoi oblasti [Ruling of the Court of Appeal of Luhansk Region] vid 8 lystopada 2016 r. po spravi № 369/1458/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/62541147>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).

12. Postanova Darnytskoho raionnoho sudu m. Kyieva [Ruling of the Darnytskyi District Court of Kyiv City] vid 11 veresnia 2015 r. po spravi № 753/13021/15-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/50886437>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
13. Postanova Dniprovskoho raionnoho sudu m. Kyieva [Ruling of the Dniprovskyi District Court of Kyiv City] vid 15 kvitnia 2015 r. po spravi № 755/3821/15-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43778626>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
14. Postanova Halytskoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti [Ruling of the Halytskyi District Court of Lviv Region] vid 3 kvitnia 2017 r. po spravi № 461/2021/17 <<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65734627>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
15. Postanova Holosiivskoho raionnoho sudu m. Kyieva [Ruling of the Holosiivskyi District Court of Kyiv City] vid 2 lystopada 2015 r. po spravi № 752/15256/15-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/53305602>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
16. Postanova Horodyshchenskoho raionnoho sudu Cherkaskoi oblasti [Ruling of the Horodyshchenskyi District Court of Cherkasy Region] vid 27 lystopada 2018 r. po spravi № 691/1261/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/70667984>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
17. Postanova Ivano-Frankivskoho miskoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti [Ruling of the Ivano-Frankivsk City Court of Ivano-Frankivsk Region] vid 26 veresnia 2018 r. po spravi № 344/8443/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/70072924>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
18. Postanova Kolomyiskoho miskraionnoho sudu Ivano-Frankivskoi oblasti [Ruling of the Kolomyiskyi Town and District Court of Ivano-Frankivsk Region] vid 14 liutoho 2017 r. po spravi № 346/200/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/64723526>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
19. Postanova Kovpakivskoho raionnoho sudu m. Sumy [Ruling of the Kovpakivskyi District Court of Sumy Region] vid 7 lypnia 2015 r., provadzhennia № 3/592/1440/15 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/46341181>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
20. Postanova Kyievo-Sviatoshynskoho raionnoho sudu Kyivskoi oblasti [Ruling of the Kyivo-Sviatoshynskyi District Court of Kyiv Region] vid 2 bereznia 2017 r. po spravi № 369/1458/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/65897756>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
21. Postanova Moskovskoho raionnoho sudu mista Kharkova [Ruling of the Moskovskyi District Court of Kharkiv City] vid 4 travnia 2017 r. po spravi № 643/3384/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/66441353>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
22. Postanova Obolonskoho raionnoho sudu mista Kyieva [Ruling of the Obolonskyi District Court of Kyiv City] vid 19 zhovtnia 2016 r. po spravi № 756/11255/16-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/62225162>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
23. Postanova Podilskoho raionnoho sudu mista Kyieva [Ruling of the Podilskyi District Court of Kyiv City] vid 29 hrudnia 2018 r. po spravi № 758/4389/17 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/71400435>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
24. Postanova Tatarbunarskoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti [Ruling of the Tatarbunarskyi District Court of Odessa Region] vid 9 lypnia 2018 r. po spravi № 515/952/18 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/75208254>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
25. Postanova Zhovtnevoho raionnoho sudu mista Dnipropetrovska [Ruling of the Zhovtnevyi District Court of Dnipropetrovsk City] vid 14 veresnia 2017 r. po spravi № 201/12780/17-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/68948324>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
26. Postanova Zhovtnevoho raionnoho sudu mista Maripolia [Ruling of the Zhovtnevyi District Court of Mariupol] vid 11 travnia 2018 r. po spravi № 263/4314/18 <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/73915418>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).

27. Postanova Zhovtovodskoho miskoho sudu Dnipropetrovskoi oblasti [Ruling of the Zolotonosha City Court of Dnipropetrovsk Region] vid 31 zhovtnia 2016 r. po spravi № 176/2309/16-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/62786003>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).
28. Postanova Zolochivskoho raionnoho sudu Lvivskoi oblasti [Ruling of the Zolochiv District Court of Lviv Region] vid 20 hrudnia 2016 r. po spravi № 445/2022/16-p <<http://reyestr.court.gov.ua/Review/63869054>> (accessed: 26.01.2019) (in Ukrainian).

Bibliography

Authored books

29. Zhorzh M ta Satton H, *Analiz Zakonu Ukrainy pro zakhyst personalnykh danykh: DGI/DP/expertiseUKR [Analysis of the Law of Ukraine on Personal Data Protection: DGI/DP/expertiseUKR]* (Rada Yevropy 2012) (in Ukrainian).
30. Bem M ta inshi, *Zakhyst personalnykh danykh: pravove rehuliuвання ta praktychni aspekty: naukovo-praktychnyi posibnyk [Personal Data Protection: Legal Regulation and Practical Aspects: Scientific and Practical Guide]* (K.I.S. 2015) (in Ukrainian).
31. Bryzhko V ta Radianska A ta Shvets M, *Porivnialno-pravove doslidzhennia vidpovidnosti zakonodavstva Ukrainy zakonodavstvu YeS u sferi personalnykh danykh [Comparative Legal Study of Ukraine's Legislation Consistency with the EU Personal Data Legislation]* (Triumf 2006) (in Ukrainian).

Editer books

32. Horodyskyi I, 'Vykonannia Ukrainoiu mizhnarodnykh zoboviazan iz zakhystu personalnykh danykh' ['Ukraine's Compliance with International Commitments of Personal Data Protection'] v *Intehratsiia Ukrainy v Yevropeiske informatsiine suspilstvo: vyklyky ta zavdannia [Integration of Ukraine into the European Information Society: Challenges and Objectives]* (FOP Klymenko 2014) (in Ukrainian).

Journal articles

33. Pohrebna A, 'Komentar do Zakonu Ukrainy "Pro zakhyst personalnykh danykh"' ['Commentary on the Law of Ukraine "On Personal Data Protection"'] (2010) 7 Yurydychnyi zhurnal (in Ukrainian).
34. Romaniuk I, 'Osoblyvosti zmistu ta realizatsii prava na personalni dani v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh' ['Specific Aspects of the Content and Implementation of the Right to Personal Data in Ukraine and Foreign Countries'] (2013) 2 Visnyk KNU imeni T. Shevchenka. Yurydychni nauky (in Ukrainian).

Dissertations

35. Paziuk Andrii, 'Mizhnarodno-pravovi zakhyst prava liudyny na pryvatnist personifikovanoi informatsii' ['International Legal Protection of the Human Right to Privacy of Personified Information'] (dys kand yuryd nauk, Kyiv nats un-t im T Shevchenka 2014) (in Ukrainian).

Markiyany Bem
Ivan Horodyskyy

LIABILITY FOR VIOLATION OF THE PERSONAL DATA
PROTECTION LEGISLATION:
ISSUES OF COMPLIANCE OF THE UKRAINIAN LEGISLATION
WITH REQUIREMENTS OF THE EUROPEAN UNION GENERAL DATA
PROTECTION REGULATION (*GDPR*)

ABSTRACT. Legal aspects of personal data protection are becoming increasingly important from the practical as well as the doctrinal perspective. In the age where more and more opportunities are opened up for processing of information about us and our personal lives, the right to privacy needs a deeper rethinking, including in terms of liability for violation. Despite many publications highlighting various aspects of personal data protection over the recent years in Ukraine, the issues of liability for violation of the relevant standards are still practically unexplored in the national legal literature.

The purpose of the article is to make a comparative study of the mechanisms intended for making liable for violation of the legislation on privacy and personal data protection in Ukraine and in the European Union (EU) with a view to assessing their effectiveness, and also to identify the relevant problematic aspects and develop recommendations for further improvement of legal regulation in this area in Ukraine.

The author proves that the currently existing mechanism of making liable for violation of personal data protection standards in Ukraine is imperfect and inefficient and does not ensure that subjects of personal data are able to fully remedy their violated rights and that the authorized bodies are able to implement the protection measures properly. It is argued that the liability mechanism which has been in force in the EU since May 2018 takes proper account of the current privacy protection challenges at this stage and can serve as a benchmark for improving of the relevant mechanism in Ukraine.

With the aim of further developing the national legislation on liability for violation of personal data protection standards and making it consistent with the current EU standards, the author makes a well-substantiated proposal for amending the following areas of legal regulation: 1) to improve the definition of “personal data protection” and the list of actual grounds entailing the liability for violation of personal data protection standards; 2) to improve the provisions regulating administrative liability for violation of the relevant standards and the operation of the institutional liability system 3) to resolve the issues relating to court procedures of handling personal data processing violations; and 4) to strengthen the liability for failure to comply with the requirements of a supervisory authority. The author notes that these changes will contribute to a more efficient protection of violated rights and interests of Ukrainian citizens and will also facilitate further integration of Ukraine into the EU legal space.

KEYWORDS: right to privacy; personal data protection; personal data; liability for violation of personal data protection legislation; European Union; *GDPR*.